

Evecon OÜ ja Enery Estonia OÜ tuuleparkide kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande täiendava avaliku arutelu protokoll

Koht: Sonda Rahvamaja (Lembitu 9, Sonda alevik)

Aeg: 20.01.2026 kell 17.00–19.20

Osalejad: Avalikul arutelul osales 24 inimest. Osalejate nimed ja kontaktandmed asuvad registreerimislehel, mis on Lüganuse Vallavalitsuse valduses.

- Marko Pomerants avas koosoleku ja tutvustas päevakava ning kodukorda.
- Ingrid Vinn tutvustas eriplaneeringu koostamisest huvitatud arendajaid, planeeringu protsessi, koostamise eesmärki ja lahendust ning keskkonnamõjude hindamise tulemust, sh leevendavaid meetmeid. Lisaks andis ülevaate täiendava avaliku väljapaneku käigus laekunud ettepanekute ja neile kujundatud vastusseisukohtade osas.

Küsimused ja arutelu:

Eraisik E.K: Mille alusel olete te tänasel arutelul moderaator, kas teil on mandaat antud arutelu modereerimiseks?

Marko Pomerants (moderaator): Vald on andnud mulle mandaadi, olen esitanud vallale pakkumise, mis on heaks kiidetud.

Liisa Maria (Lüganuse Vallavalitsus): Valla kodulehel on saadaval eelmiste avalike arutelude protokollid.

E.K: Mis ajast need kättesaadavad on olnud?

Liisa Maria: Protokollide puudumisele viidati laekunud arvamustes. Kättesaadaval on need kodulehel umbes alates aastavahetusest.

Ingrid Vinn (Hendrikson DGE) teeb ettekande.

D.P., MTÜ Keskkonnasõbralik Lüganuse : Miks tervisele avalduvaid mõjusid ei ole arvestatud?

Ingrid Vinn, Hendrikson DGE: Tänane esitus on kokkuvõtlik, kõiki detaile hetkel ei ava, kuid mõjuhindamise käigus võeti muuhulgas arvesse mõjusid tervisele läbi müra modelleerimise.

K.T., MTÜ Keskkonnasõbralik Lüganuse: Kuidas KSH aruanne saab olla aluseks ehitusõiguse määramisele, kui see pole isegi vastu võetud?

Ingrid V.: Tõsi, KSH aruanne ei anna ise ehitusõigust vaid annab ettepaneku, seda annab ikkagi ehitusluba.

H.P.: Mis see planeeritavate tuulikute arv ikkagi oli, varasematel aruteludel oli 32 tuulikut, täna väidate numbriks 33 tuulikut?

Ingrid V.: Tuulikuid planeeritakse 33, kuid algselt oli 34. KSH käigus tehti ettepanek kaotada 1 tuulik.

D.P.: Kiviõli suusamäelt peaks ka visuaalset mõju kujutava pilti tegema, mis vaade avaneb suusaturistile. Kas suusaturist tuleb üldse sinna mäele? Siis näeme tegelikku pilti, sest praegu on juba olemas tuulikuid, neile lisandub 40 ja kokku tuleb 300 meetrised 200 tuulikud.

Ingrid V.: Käesolev KSH on vallale otsuse tegemiseks ning kõiki maailma muresid antud dokument ei kajasta. Seega on valitud kõige olulisemad küsimused, mida käsitleda.

E.K.: Kuidas siis ei ole oluline visuaalne mõju olukorras, kui valda planeeritakse 200 tuulikut. Seda ei käsitleta KSH dokumendis. Teie eksperdina peate andma valla volikogule ja valla inimestele infot.

Ingrid V.: Millel põhineb väide, et visuaalsed mõjud on käsitlemata? Käesolev esitlus on kokkuvõtlik ja siis tõesti kõiki visualiseeringuid me hetkel ei kajasta, kuid see ei tähenda, et need käsitlemata oleks.

E.K.: Dokumendis ei ole käsitletud

Ingrid V.: Millel põhineb selline väide, fotomontaažid on seal olemas.

D.P.: Kas teil kui konsultandil ei ole arvamust, et 200 tuulikut valda on üle võlli?

Ingrid V.: Meie planeering käsitles konkreetset ala ja seal avalduvaid mõjusid ja asjaolusid.

E.K.: Kas teie kohustus on kaaluda erinevate planeeringute mõjusid, sh koosmõjusid. Sealhulgas 200 tuuliku valda planeerimine. Miks ei ole seda aspekti töös käsitletud?

Ingrid V.: Kaalutusotsuse teeb vald, valla volikogu. Meie konsulantidena toome vastavalt seadusele, heale praktikale, välja asjaolud. Sealhulgas meie tegevusega kumuleeruvad mõjud. Meie keskendume konkreetsele tegevusele, terve valla teema läheb käesoleva töö raamist välja.

E.K.: Aga eksperdina olete kohustatud vaatama koosmõju.

Ingrid V.: Koosmõju on vaadatud.

E.K.: Aga millist koosmõju?

Ingrid V.: Meie oleme hinnanud käesoleva projektiga kaasnevaid koosmõjusid.

E.K.: Mis teilt tellita, kas keskkonnamõjude hindamine?

Ingrid V.: Vald koostas riigihanke, millega otsiti konkreetse planeeringule konsultanti. Seaduse järgi peab seda vastavalt läbi viima KSH-ga. Meie eriplaneeringu aladega seonduvad ja esinevad koosmõjud on käsitletud, sh kumulatiivsed mõjud.

Marthen Kummer, Enery Estonia: Täna on Lügänuſe vallas erinevates menetluſjärgkudes taastuvenergeetika planeeringuid. Meie planeering on kõige kaugemal, ſeega on raske arveſtada teiſte erinevas menetluſetapis olevate planeeringutega. Kui eriplaneering ſobib vallale, ſaadekaſe planeeringu Maa- ja Ruumiämetiſſe (MaRu). Seega kõik järgmised planeeringud peavad hakkama arveſtama viſuaalſete mõjude puhul meie planeeringuga ja poſiſioonidega. Siis on valla otſuſtada, kaſ mõju on liiga ſuur.

H.P.: Vallal pole ſelliseid ekſperte.

E.K.: Olleſ tutvunud dokumentidega, ſaan aru, et tegelikult on olemas veel kaugemale jõudnud planeeringuid, näiteks Varja tuulepargi planeering. Mikſ Varja planeeringu mõjuſid pole hinnatud?

Ingrid V.: Varja planeering pole meiſt menetluſlikult kaugemal.

Marthen K.: On olemas DP ja KOV EP. 2025. aſtal tehti Planeerimiſſeäduſe (PlanS) muudatuſ, millega kaotati ära vaſtuvõtmiiſe etapp. Kui ſee ſeäduſ poleks muutunud, ſiis oleks meiſ vaſtuvõtmine juba läbitud. Tänaſel päeval on Varjal vaſtuvõtmine alleſ järgmine ſamm, ſeega oleme Varja planeeringuſt eeſ. Täna on Lügänuſe vallas kõige kaugemal olev planeering.

E.K.: Mikſ te arvate, et käeſolev planeering on piiaſavalt analüüſitud ja korrektne, et ſelle mõjuſid ükſinda käſitleda. Eiſtaſin ettepanekuſid, aga kõiki arveſſe ei võetud. Viidatud on avaliku huſile, ka kuſ on tegemiſt avaliku huſiga, kui tegemiſt eraõigüſliku äriprojektiga.

Ingrid V.: Taastuvenergeetika on avalik huſi, miſ on ka erinevates raamdokumentideſ kirjeldatud.

D.P.: Viimane Riigikantſelei uuring, kui palju on tuuleenergia pooldajaid ja vaſtu olijaid. Vabariigis on tuuleenergia pooldajaid 43%, vaſtu 44%. Kirde-Eeſtiſ protſendid vaſtaſavalt 40 ja 49%. Kirde-Eeſtiſ on juba 9% eläniketſ, ſee pole avalik huſi.

Marko P: Definiſiiooni mõtteſ pole katki midagi Avalik huſi ja taastuvenergia tootmine ei kao kuhugi, arſamuſ ei muuda midagi. Avalik huſi on olemas.

K.T.: Ülekaaluſkaſ avalik huſi peab olemas olema, et ühte ehk Lügänuſe valda peab ſiia valima. See ei ole avaliku huſi definiſiioon, et ühte valda peab rajama. Oſa fotomontaaže on eiſtatud KSHſ, fotomontaažid peakſid olema kohtadeſ, kuſ inimeſed liiguvad, näiteks maanteedel, miſ keſet väärtüſlikke maatiſikke. Sellieſt kohtadeſ fotomontaažid puuduvad, need olid tehtud põõſa tagant.

Ingrid V.: Ei olnud põõſa tagant, need olid konkreetſed kohad ja valitud kohad. Oli ſeal kultuuriobjekt või midagi muud.

Kaarel Hendrik Zernant (Hendrikſon DGE): Viſuaalſe mõju hinnangu koſtati maatiſkuarhitekt Kerttu Otſa poolt.

Oſaleja: Kaſ Kerttu Otſ käiſ iſe kohal, ta elab UſAſ?

Oſaleja: Edinburghiſ.

Kaarel H. Z.: Maastikuarhitekt valis fotode asukohad vastavalt oma pädevusele, näiteks kohad, kus inimesed elavad.

Osaleja: Kas maastikuarhitekt käis kohapeal?

Marko P: vastus on „ei“, järelikult.

Ingrid: Vastus on „ei“. Visuaalse mõju teema on tunnetuslik, debateeritav ja emotsionaalne.

Osaleja: Palun protokollida, et maastikuanalüüsi teinud ekspert pole ise maastikul kohapeal käinud.

K.T.: Kettu Ots on kirjutanud arvamuse artikli meretuulikute kohta. Inglismaal on tuulikute näide, kus tuulikuid on ära jäetud. 300 m kõrgused tuulikud paistavad 50 km kaugusele, on domineerivad. Purtse kandis on avatud maastik, kuid selle maastiku puhul leiab ainult haljastuse lisamise võimaluse. Seal on matkarajad, kuidas seal on liikuda, kui peab rajama tuulikute varjamiseks kuuseheki. Kohtades, kus mõõdukast kõrgem mõju, vaja vaid kuusehekk lisada.

Ingrid V.: Kaalumise koht. Käesolevas KSHs on tuvastatud mõõdukast kõrgemad ja madalamad kohad. Visuaalse mõju tõttu tuulikust loobutud. Ei saa öelda, et me pole midagi kokku tõmmanud.

I.T: Mis oli tagasiside kooskõlastamisel, kas oli tingimuslike kooskõlastusi, mis põhjusel kooskõlastused kohe ei laekunud?

Ingrid V.: Kõike peast ei mäleta, aga tänaseks kõik teemad lahendatud ja vastavalt aruannet täiendada. Mäletan näiteks, et Eesti Geoloogiateenistuse (EG) andis tingimusliku kooskõlastuse.

I.T: EG andis ala 2a-le kindlad suunised. Viiest tuulikust 1 saab jääda, sest need Vao kihistul . Seda maavara ei tohi kasutada. EG andis tingimusliku loa tuulikute rajamiseks. Anti luba tingimuslikult 35 aastaks.

Marko P.: 35 aastat tuleb seadusest.

Ingrid V.: Tingimuslik kooskõlastus anti 35 aastaks ehk tegemist tähtajalise loaga. Maardla seisundit need ei muuda.

E.K.: Lisatingimus oli, et taristut ei saa rajada ka.

Marko P.: See oli Maapõueseadusest tulenev, äkki Marthen Kummer täiendab?

Marthen K.: EG andis algselt tingimuslik kooskõlastus, siis oli EG-ga oli koosolek, kus arutasime teemasid. Teine kiri oli kooskõlastus, 35-aasta piiranguga, sest see seaduses ette nähtud. Täna on kõikidelt vajalikelt ametkondadelt kooskõlastused saadud.

Marko P.: 35-aastane tähtaeg tuleneb maavara olemasolust.

I.T.: MaaPS § 14 lõige 3 p 3. Ainult üks tuulik on kooskõlastuse saanud, ülejäänud tingimuslikud. Lisaks paluti võimalusel vältida tuuliku rajamist tingimust.

Marthen K.: Jään eriarvamusele, tingimuslik kooskõlastus olemas. Kui see vastuolu on, siis tuleb see MaRu kiiresti tagasi.

E.K.: Palun avalikustage kooskõlastuste tabel.

Ingrid V.: On olemas, avalikult veebilehel leitav.

Marthen K.: Looduskaitse osas pole avalik.

Marko P.: EG oma on kindlasti avalik.

I.K.: Esimene kiri ütles pea kõigele ei, teine kiri samamoodi, aga tingimuslikult ütles ei. Saan aru, et järgmine samm on MaRu-sse ja see eeldatavasti toimub homme?

Liisa Maria: Heakskiidumenetluse jaoks on vajalik dokumente koguda, homme ei juhtu, see võtab aega.

I.K.: Mis see ajagraafik on? Korjate dokumendid, kas peab volikogust läbi käima?

Marthen K.: Kehtestamise otsus on volikogus. Enne heakskiidumenetlust volikogule ei esitata.

E. V.: Juttu pole juurdepääsust maavarale, kuidas maavarale tagatakse? Seda eeldab kaevandusprojekt. Põllumajandusministeerium tõi välja, et tuleb hinnata mõju põllumaadele, kuid te pole KSHs mõju hinnanud. Toidujulgeolek on oluline teema, mis teema on käesoleva aruande puudus ning vajab sel teemal täiendamist.

D.P.: Esitasime MTÜ-ga küsimused infraheli jm teemade osas. Vallapoolses vastuses viidatakse Kliimaministeeriumi Tuuleparkide keskkonnamõju hindamise juhendile.

Tsiteerib juhendit, erinevate riikide juhendite tsiteeringud infraheliga kaasnevate negatiivsete mõjude teemal. Terviseameti koduleht väidab, et uuringud antud teemal jätkuvad.

Eestis on Rahvaterviseeadus, tsiteerib seadusest KOVi ülesandeid (§ 6).

Tsiteerib PlanS § 8.

Keskkonnaõigusest tulenev ettevaatuspõhimõte, tsiteerib selle olemust.

Ingrid V.: Kommenteerin, meile edastatakse uuringuid, mis pole pärit kindlatest allikatest. Mära ja infraheli mõju hindamisel kasutame oma parimat oskust ja teadmist, täna parimast teadmisest. Ajalehtedes levivad uuringud, millel on nõrk teaduslik tugi. KSHs on infraheli arvestatud.

D. P: Kommenteerin infraheli. Sopi-Tootsi tuulepargis on mõõdetud helirõhku, kuid oluline teema inimese tervisele on sagedus. Tekib resonants

Ingrid: Infraheli ongi madalsageduslik mära. KSHs oleme sellest kirjutanud, millest lähtume.

D. P: Meil on ettevaatuspõhimõte, sellest peaks mära osas järgima.

Ingrid V.: Erinevad arvamused jäävad. Teaduslik kindlus olema peab. KSH aruandes oleme põllumajandusmaad käsitlenud, küll mitte, kui palju põllumajandusmaad väheneb, vaid seadnud soovitusi kaudselt läbi maaparandussüsteemide säilitamise.

E.V.: Põllumaid pole käsitletud.

K.T.: Eesti riigis tunnustatud käsitus on, kui ei kuule ja ei näe – pole olemas. Radioaktiivset kiirgust ei kuule ja ei näe, palun infraheli puhul suhtuda sarnaselt.

Ingrid V.: Infraheli on hinnatud, sh on leitud, et kuuldav heli levib kaugemale. Kui müranormid on tagatud kuuldavale helile, siis on müranormid tagatud ka infrahelile.

H.P.: Tuttaval on tervishäired lähedalasuvatest tuulikutest, mis paiknevad 2,2 km kaugusel tema kodust. Eelmisel kohtumisel väideti 32 tuuliku planeerimisest, täna 33. Tuulikutel on tervisemõjud, tuulikuid juurde pole vaja ja töötavad peab sulgema. Tuulikud on tervisele mõjuvad. Valla viljelev poliitika on vastukäiv. Erinevate projektide koosmõju on arvestamata. Noored ei soovi siin vallas enam elada, tegeleme enesehävitisega.

U.V.: Näen enda koduaknast tuulikuid Kundas, mis märksa madalamad, mis on 2 km kaugusel. Tsiteerib 2010. aasta sotsiaalministri kirja, kus TTÜ elektroenergeetika instituudi teadlaste sõnul on tuulikutel negatiivsed mõjud kohalike inimeste tervisele ning on vajalik kehtestada tuulikute miinimumkaugused, vastavalt konkreetse tuuliku võimsusele. Näiteks 0,5 MW 2km eluhoonetest jne. Nüüd aga planeeritakse 9 MW ja 300 m kõrgused. Kas see oht ja risk on muutunud võrreldes TTÜ teadlaste öelduga?

Ingrid V.: Tänapäevaks on teadmist rohkem juurde tulnud, 2010. aasta juhis on aegunud. Lähtume ajakohasest teaduskirjandusest. ÜP-s on sätestatud vahekaugused, kuid jäetakse võimalus muudatusteks vahekaugustes. Tänapäevased tuulikud on võimsamad, aga vaiksemad. Müraprojekt on viidud kaugemale.

E.V.: EP-ga saab muuta üldplaneeringut, teeme ettepaneku ÜP-s muuta vahekaugused vastavalt, mis oleme kuulnud ja rääkinud.

Ingrid V.: EP annab tingimused muutmaks üldplaneeringut, EP tingimused on ülimuslikud.

E.V.: ÜP üldpõhimõtte tuleks ära muuta.

E.K.: Me ju ei ole hinnanud tööstuspiirkonna koosmõju tuulikutega. Tuulikute rajamine on erahuvi, pole avalik huvi. Miks pole koosmõju hinnatud koosmõjus täisvõimsuses tööstusega? Millega on õigustatud 4 eriplaneeringut, aga ÜP on kehtestatud? Tänapäevaks on 4 eriplaneeringut vallas kehtestatud, miks meil on 4 eriplaneeringut?

Liisa Maria: Eriplaneeringud algatati ajal, mil üldplaneering ei kehtinud. See ei võimaldanud algatada detailplaneeringuid.

E.K.: Miks ÜP-s on erinevad vahekaugused, miks pole 750 m kauguseks?

Liisa Maria: ÜP võimaldab näha tuulealade väliselt erinevaid tingimusi.

E.K.: Võiks arvata, et vahekaugused on suuremad, aga miks me nüüd 750 m peale lähme? Miks alles ehitusloa faasis antakse hinnang tuuliku rajamise võimalikkusele? KSH peaks kaaluma kõiki riske ja aspekte.

Ingrid V.: Planeeringulahenduses on positsioonid paigas, kuid ehitusloa faasis täpsustatakse tööajapiiranguid.

E.K.: Seda enam on positsioonid paigutatud, rikkudes seadust. Mära mõju pole hinnatud.

Ingrid: Mära mõju oleme hinnanud ja modelleerinud ja seadnud tingimused tuulikute rajamiseks. Täna ei ole teada, mis tuulikuid rajatakse ning ei pea võtma mära modelleerimisel kasutatud tuulikutüübist. Mära hindamisel lähtutud halvimast olukorrast.

E.K.: Olen tellinud mürahindamise Tarumi kinnistule. Tänane mära ületab 40 dB.

Ingrid V.: Mis müraliigist olete hinnanud?

E.K.: Taustmära. Tuulikute lisamine halvendab olukorda.

Ingrid: Erinevatele müraliikidele kehtivad erinevad normid.

H.P.: Hea praktika ja teadmiste vastuolu, kust võtate hea praktika?

Ingrid: Parim teadmine, kuid mära puhul räägime normidest.

Marko P.: MaRu hindab, kas vastab õigusaktidele ja vajadusel palub puudused lahendada.

D.P.: Haljala valla elanikud on pöördunud õiguskantsleri poole ning tema palub lahendada tuulikute planeerimist puudutavad küsimused ära eriplaneeringu raames, mitte edasi lükata järgmisesse etappi.

Ingrid V.: Planeering selgitab välja tuulikute asukohad ja rajamise tingimused sh leevendusmeetmed. Mära hindamisel lähtuti konkreetsest tuulikutüübist. Kui ehitusloafaasis tuleb ilmsiks, et arendaja soovib teisi tuulikuid, tuleb teha taaskord uus hindamine, modelleerimine.

Osaleja: Aga elanikkond ei saa sellest uuest modelleerimisest teada. Peame uskuma seda.

Ingrid V: Tema ise teeb.

D.P.: Esitasime vallale küsimuse, mitu tuulikut saab Lüganuse valda planeerida. Küsimuse vastus oli, et seda küsimust ei käsitleta. Miks vald ei käsitle? Kas selline vastus on olemas?

Marko P: Saan aru, et sellist vastust siin ruumis pole.

Marthen K: Volikogu saab öelda tuulikute arvu piiri.

Marko P: Kas volikogu esindaja on ruumis?

Osaleja: Jah, on.

Marthen K.: Kohtusime MTÜga, rääkisime, et mära arvutused on konservatiivsed, mis hindab üle. Pank ei anna laenu, kui tuulikud ületavad müranormi. Päriselus on mära madalam.

H.P: Mitmed tuulikupargid lähevad pankrotti, äkki pank ei anna laenu?

Marthen K: Siis ei tuleks jah siia tuulikuid.

E.V.: Küsimus arendajale. Selleks, et tuulik rajada, peab olema maakasutusõigus, kas teil need olemas? Teeme suure töö, kuid pärast saadab maaomanik pikalt.

Marthen K: Meil on maakasutusõigused sõlmitud, sh põllumaad. Riigimaad lähevad samas oksjonile. Kui oksjoneid ei võida, siis need tuulikud ei realiseeru.

L.M.: Koosmõjude teema, mis planeering, millega peab arvestama. Kas vallas on ülevaade, mis etapis erinevad planeeringud on.

Marko P.: Lüganuse KOV lehel on erinevad planeeringud olemas ja üleval.

Laila M: ülevaade menetlusetappidest puudub, seda hetkel pole. Leheküljed menetluste kohta on eraldi.

E.K.: Meil on kahtlus, et Eveconi ja Enery KOV EP pole teistest kaugemal. Dokumente lugedes on mõni planeering kaugemal.

Laila M: Vastuoluline info. Näiteks leidsin kirja, kus Alexela KOV EP võetakse peagi vastu ehk varem kui käesolev planeering.

Liisa Maria: Viidatud kirjas leitavad tähtajad põhinevad vaid hankelepingutele. Alati ei pruugi näha ette tõrkeid protsessides, mõnda etappi on vaja korrata. Peame silmas üksteisega arvestamise teemat.

Laila M: Hea oleks ülevaatlikult näha, et mis etapis mingi menetlus on.

H.P.: Kui on muutus, teete tabelisse ka muutuse. Saame koostööd teha.

Marko P.: Vallaleht ilmub kord kuus...

H.P.: Seal pole uuringutest sõnagi.

E.K.: MTÜ on saatnud kirja, et saada ülevaade kõikidest planeeringutest. Lisada MTÜ menetlusosaliseks.

Marthen K.: Kui sobib, siis annaksin kaardi põhjal põgusa ülevaate, mis etapis miski planeering on.

E.K.: Kui ütlesite, et luba antakse välja ehitusloa etapis. Kuidas avalik kontroll ja erapooletu ekspert menetlusprotsessi kaasatud?

Ingrid V.: Avalikku protsessi pole.

E.K.: Kes ja kuidas ehitusloa etapis mõjusid hindab?

Ingrid V.: Ehitusloa andmisel peab KOV hindama kõiki nõudeid, mida ehitusloa andmisel nõutakse.

Marthen K.: Terviseamet palus olla ehitusloaetapis olla kaasatud. Kui müranorme ületatakse, siis tehke avaldus ja kutsuge Terviseamet kohale. Vajadusel määratakse trahvid. Kui müra modelleeritakse, siis hinnatakse avalduvat mõju kõrgemaks, kui päriselt

E.K.: Arvestades olemasolevat mürafooni (tee, karjäär jm), siis Tarumi kinnistu lähedusse tuulik ei saa tulla.

L. M.: KSHs oli kirjas, et linnustiku- ja nahkhiirte uuringud on viidud läbi 2024. aastal, aga aruandeid pole kusagil näha.

Ingrid V.: Avalikult kättesaadavaks uuringuid teha ei tohi, seal I ja II kat liigid.

Liisa Maria: Massiteabevahendites avalikustamine pole lubatud.

L.M: Kas eksperdid on kirjas, kes uuringuid tegid?

Marthen K: Uuringute tegijad on olemas, KSHs on 27 lk linnustiku aruande kokkuvõtet.

L.M.: Kui ma tahan konkreetset asja vaadata, siis seda ei saa.

Marthen K.: Looduskaitseadus ei luba avalikustada I ja II kat liike.

L.M: Uljaste järve piirkonnas on oluline rändlindude peatuspaik.

Ingrid V: Uljaste on Natura ala ja hindasime, et antud tegevusega mõju pole. Mõjud planeeringualast välja ei ulatu.

U. V: Kuidas linnud väldivad 300 m tuulikuid?

Ingrid V.: Järve kõrval tuulikuid pole. Peast aruandeid tsiteerida ei oska, kuid saate soovil eraldi pöörduda uuringutega tutvumiseks.

E.K.: Täna saime teada, et juba on hilja.

Marthen: Meie uuringu tegi Eesti Ornitoloogiaühing (EOÜ), kes on kõige karmim linnustiku uurija Eestis. Nende arvamus me usaldame, Keskkonnaamet ka usaldab neid ja tuginenud meetodite loomisel EOÜ-le. Linnustiku uuringuid viidi tuulaladel läbi tunde, eksperdid käisid kohapeal. 2025. aastal viidi läbi täiendavad uuringud.

E.K.: Tõdetakse seda, et sesoonnet rännet pole piisavalt aega olnud hinnata. Ajaline faktor on uuringu tegemisel olnud kõvasti taga.

Ingrid: Sesoonsust on hinnatud, tehti läbi aastaegade. Luikedele on mõju hinnatud.

E.K.: Olete teinud mitmeid aruandeid, sh asukoha eelvaliku aruanded. Teil on kahes aruandes erinevad lähtekohad.

Marthen K.: Siin on eksitus, te mõtlete ehk LS ja KSH programmi?

Ingrid: LS ja KSH programmi on lähtedokument, millega lepatakse kokku, mida hakatakse hindama ja kuidas koostama. See on sisenddokument. Seejärel koostati EP seletuskirja eelnõu ja KSH aruanne, mis on läbinud erinevad asututega tagasiside voorud, avalikustamise, ja kooskõlastamise. Dokument on sama, aga see on täienenud arenenud. Kui asutus on viidanud puudustele, oleme täiendanud.

E.K.: Te olete aruannetes olete eksperthinnanguid muutnud.

Ingrid: See võib olla, kui asutustelt on tulnud sisend hinnangu muutmiseks

E.K.: Minu teada ekspert ei saa oma hinnangut muuta põhjuseta. Kui see on muudetud siis seda selgitatakse

Ingrid: Räägime konkreetset.

E.K.: Tõin näite, et sesoonselt pole piisavalt hinnatud.

Ingrid: Jääme eriarvamusele, sel teemal saame suhelda ja kirju vahetada. Näidake vastuolu kohta.

U.V.: Kõikide arenduste mõju pole võimalik hinnata. Vald teeb otsuseid ja need heaks kiitnud. Vahetus võim ja muutus suund, kuid Lüganusel jätkatakse. Teame palju tuulikuid planeeritakse, mõjusid inimestele pole võimalik hinnata.

D.P.: Kõrval vallas on järgmised tuulikud, valla piir on mõtteline asi. Kõrkküla ümbrusesse tulevad kõik tuulikud

U.V.: *Loetleb menetletavate planeeringute mahte.*

D.P.: Mis on vallajuhtide mõttes 200 tuulikute osas?

Marko P.: Küsige vallavõimult. Seda vastust siin toas pole, saate vallajuhtide poole pöörduda.

E.K.: Koosmõju hindamisel pole arvestatud kõrval valla tuulikutega.

Ingrid V.: Oleme koosmõju hinnanud planeeringus planeeringutega, mis on jõudnud fikseeritud punkti.

E.K.: Ekspert on palgatud erapooletult hindama, et vald saaks otsuse langetada. Kas olete hinnanud eraõiguse ja avaliku õiguse poolt. Pole viidatud, miks tuulikuid siia on vaja ja kas ruumiliselt peavad need siit olema. See on tegemist puhtalt erahuviga arendaja poolt.

Ingrid: Need ettepanekud on juba üldplaneeringu või riigi tasemel, me jääme meie oma planeeringu raamidesse.

E.K.: Kas on eksperdina olete aspektid välja toonud?

Ingrid V: Oleme hinnanud seosesid strateegiliste arengudokumentidega.

E.K.: Mitmed valdkonnad on hindamata. Pole hinnatud kõikide planeeringutega planeeritavate tuulikute juurde. Pole kõiki aspekte hinnatud ja välja toodud.

Marthen K: *Tutvustab Lüganuse vallas erinevaid tuuleparkide planeeringumenetluste hetkeseisu Lüganuse geoportaali rakenduse alusel.* Kooskõlastamisele on läinud vaid Varja ala 1 ja 3. Kõik ülejäänud tuuleplaneeringud on menetluslikud tagapool ja peavad võtma arvesse eespool arendusi, seda ka koosmõjude puhul. Sinisega on ÜP kohased DP alad.

E. K.: Kas ÜP-ga määratud aladele uue DP teha?

Marthen K.: Jah, kuid seal tõenäoliselt DP-sid ei alkatata.

L.M.: Miks ÜP kohased alad on jäänud kõrvale, miks seal ei alkatatud? Hinnati nende sobivust juba.

Liisa Maria: Need pole otseselt kõrvale jäänud, see teine menetlusvorm. ÜP sel hetkel ei kehtinud, seega ei saanud DP-d seal algatada. Praegused planeeringud kattuvad enamjaolt ÜP aladega.

Marthen K.: Enery eelvalikualad kattuvad enamjaolt ÜP kohaste tuulealadega.

L.M.: Aga te näitate maakonnaplaneeringut.

Marthen K.: Ei, ikka ÜP kohaseid. Eveconil samuti. Sirtsu-Rebu on algatatud, aga peale algatamist seisma jäänud.

H.P.: Kas (Sirtsu-Rebu) toppamine on tingitud kaevanduslubadest?

Liisa Maria: *Annab ülevaate Sirtsu-Rebu eriplaneeringu teemal.*

Arutatakse Sirtsu-Rebu eriplaneeringu teemal

E.K.: Planeeringuliik on vallavolikogu otsustuspädevus?

Liisa Maria: Mingil määral, planeeringuvorm peab tuginema seadusele.

D.P.: Palun arvestada PlanSist tulenevat rahvaterviseseadust.

Ingrid: EP algatamise põhjuseks Lügane ÜP kehtestamine jäi menetluslikult venima, mistõttu esitati eriplaneeringu algatamise taotlus kui ainus meetod edasi liikumiseks.

E.K.: Praegu ei ole põhjendatud, et miks valiti 750 m tuulikute vahemaaks eluhoonetest. Tuuliku kokku kukkumisel on oht eluhoonetele. Kuidas lähme eriplaneeringu tingimustega üldplaneeringuga vastuollu?

Ingrid V.: Põhjendused on KSH aruandes toodud. Eriplaneering saab tuua erineva lähenemise, nii kaua kuni on normid täidetud ja seadused täidetud.

E.K.: Te soodustate seda arendust?

Ingrid V.: Eriplaneering teeb ettepanku teistsuguseks lähenemiseks.

E.K.: Eraõiguslikku ja avalikku huvi ei ole kaalutletud.

Ingrid: Planeerimise ettepanek on planeerimise ettepanek. Eraõiguslikku ja avalikku huvi teemapüstitus on arusaamatu hetkel.

E.K.: Te peate leidma tasakaalu, miks siis nüüd on ekspert pakub ÜP-st erineva lähenemine vahekauguste osas?

Ingrid V.: Me oleme kaalunud seda aspekti ja põhjendused kajastuvad KSHs.

Marko P.: Te juba mainisite, et keskkonnanormid on ka 750 m kauguse täidetud.

D.P.: Küsimused vallale, olete majanduslikke või turismile mõjusid vähe käsitlenud ka 30 aasta pärast. Tegevus hävitab turismi. Viljandi vald pole soovinud tuulikuid.

H.P.: Paljud vallad on suutnud „ei“ öelda. Miks Lügane vald soovib tuulikuid siia püstitada? Rahvas hävib tuulikute rajamise järel. *Jätkub jutt kirikuõpetajast.*

E.K.: Kas soovite vastuse anda minu eelnevale küsimusele?

Ingrid V.: *Tsiteerib KSH aruande kaalutlusi*

E.K.: Olete teinud valiku, et 750 m kaugus eluhoonetest, vaatamata ÜP 1 km vahemaast. Kuidas põhjendate?

Ingrid V.: *Tsiteerib KSH aruande kaalutlusi (vahemaade punkt)*

E.K.: Kuidas jääb visuaalne mõju 750 m peale jääb, kui on 300 m kõrgune tuulik?

Ingrid V.: Kas te soovite kirjalikku vastust?

E.K.: Oleme ettepankuid esitanud, aga te neid ei arvesta.

Ingrid V.: Oleme selgitanud. Saadame veelkord...

E.K.: Ei soovi saada.

D.P.: Soovime visuaalse mõju teemal eksperti, kes tuleks ise kohale.

Ann Ideon (Hendrikson DGE): KSH aruandes on välja toodud külad, kus oleks vajalik läbi viia ehitusetapis täiendava haljastuse analüüs. See juba on lahti läinud. Külad on välja toodud.

U. V.: Praegu saab ka lugeda külade nimed.

Ann I.: *Loetleb külasid, kus on tuvastatud mõõdukast kõrgem mõju ning need vajavad leevendusmeetmena.*

U.V.: Pange minu kinnistu ka sisse.

Ann I.: Saatke katastriüksus ja siis vaatame üle.

U.V.: Uljaste...

Ann I.: Uljaste küla...

H. S.: Mis saab Varja külast?

Ann I.: Varja küla lõunaserv on ka määratus täiendavat haljastust vajava paigana.

Marthen K.: U.V palvel koostasime esialgsed visualiseeringud tema kinnistule. Saame hiljem näidata. Sinu hoonest pole tuulikuid näha, kui vaid labade otsad.

U.V.: Ma näen Kiviõli tuhamäge, kuidas tuulikuid ei näe?

Marthen K.: Sõltub, kuhu vaadata

Marko P.: Vaadake pildid hiljem üle.

E.K.: Arendajaga koos vaatasime mudelit ning tõesti oli kasu. Näen, et minu krundilt paistavad osaliselt tuulikuid.

Marthen K.: *Selgitab puu ja vaatenurga olemust.*

E.V.: Mida olete lubanud kogukonnale? Mis juhtub kui arendaja pankrotistub ja müüa arenduse maha ning arendaja likvideeritakse.. Kuidas lubadusi täietakse? Ilma kirjaliku lepinguta pole midagi võimalik teha. *Toob näite põlevkivi valdkonnast. Loetleb erinevaid koostööleppe tingimusi.* Kaebeloa tingimuseks oli koostöölepe. Ilma kirjalikke lubadusteta ei ole mõtet anda lubadusi kohalikule kogukonnale. Tagatis võib olla mitmel kujul.

Saalist tuuakse näiteid põlevkivi pinnalt näiteid tagatise osas.

Marko P.: Kas vallal on arendajaga enne kehtestamist kokkulepe, et kohaliku kasu leping oleks sõlmitud?

Marthen K.: Seadusest tulenev tuulikutasu on igal juhul. Lisaks oleme sõlminud vallaga kokkuleppe, et 1,5 km tuulikute ning täiendavalt lähedalasuvad külad (Koljala, Matka jt). – seal pakume tasuta elektrienergiat. See on hinnanguliselt 1000 eurot aastas. Lisaks on tehtud kokkulepe, et pakume otseliitumist kohalikele tootmis- või tööstusettevõtetele. Need on mõlemad kirjelikult allkirjastatud lepingud.

E.K.: Kas lepingud avalikud

H.P.: Jah, on.

Marthen: Tahame kogukonda panustada. Otsime ka sobivat asukohta tööstuspargile, algatamaks planeeringu. Ettevõtted võiksid Lüganuse valda ettevõtteid tuua. Lähiajal hakkame planeeringuga tegelema.

H.P.: kuidas 750 m kaugusel elavate inimeste kaitse tagatakse?

Marthen K: Kui on faktiliselt tõendatud, et meie tegevus tervist kahjustab, siis saab meetmeid rakendada. Tänapäeva tuulikuid saab määrata kindlad tööajad, mis müra leevendavad.

H.P.: Kas te ei ole Sopi-Tootsi osas kursis, et inimestel probleemid?

Marthen K.: Sopi-Tootsis probleemi pole kuulnud. Viru-Nigula tuulikud on 400 m kaugusel eluhoonetest, seal on kohalikud inimesed nõus. Tänapäeva tuulikud on vaiksemad kui Viru-Nigula tuulikud.

E.K.: Need on väiksed jah.

Marthen K.: Aga eelmine kord te ütlesite, et madalamad tuulikud on valjemad.

E.K: Mõned tuulikud on vaiksemad.

Marthen K.: Tänapäeva tuulikud on vaiksemad, spetsiaalsed lahendused tuulevuhina vähendamiseks. Viru-Nigula tuulikutüüp kipub krigisema.

E.V.: Millega garanteerite lubaduste täitmise, lubadused on lahjad. Kes neid allkirjastas? Kokkulepped, peavad jõudma volikokku enne planeeringu kehtestamist ja lisada kehtestamise lisana juurde.

Marthen K: Nõus, vaatame kokkulepetele otsa ja vajadusel oleme valmis siduvamaks tegema.

E.V.: Tähtajad peavad olema, mis tagab tegevuste täideviimise, et välistaks olukorra, kus ettevõttega midagi juhtub. Vallavalitsusele. Toon näite MTÜ 30 ettepanekutest, punkt 4 nõuab rahvaalgatuse toomist laekunud arvamuste tabelisse. *Tsiteerib esitatud arvamuse punkti ja Lüganuse Vallavalitsuse seisukohta.* Vallavalitsus peaks kutsuma arendajad laua taha ja kutsuma teemad selgeks rääkima. Aidu tuulepargiga seoses pole kunagi kutsutud laua taha, volikokku, komisjonidesse. Avalikkus on jäänud teisejärguliseks.

E.K.: Mis ikkagi majandusmõjudega jääb, mõju KSH kohaselt kahepoolne? Miks pole hinnatud kinnisvara mõju, nagu näiteks Sopi-Tootsi arendusele, kinnisvara langust hinnatud. Näiteks Liimala küla uusarendusele pole hinnatud mõju. Miks puudub KSH hindamises konkreetsus? Pole teada mõju ning palju inimesi lahkub.

Ingrid V.: KSH on andud omapoolse sisendi ja hinnangu. Kui vald leiab, et vaja täiendada, saab täiendada. Volikogu saab otsustada, kas kõik mõjud on hinnatud,

E.K.: Kas hinnati konkreetsete teemade mõjusid ja leevendusi? Mis see mõju oli?

Ingrid V.: Kinnisvaralanguse tegureid on palju ja ka muid tegureid, mis pole keskkonnamõjude osas, seega ühtegi leevendusmeetmeid ei pakutud.

E.K.: Mõjud turismile pole hinnatud, praegune hinnang pole sobilik.

Ann I.: Saan aru, et mure on Liimala külaga?

D.P.: Ei, kogu vald, sh naabervald.

Ann I.: Kõik ettevõtlus pole tundlik. Turismi on hinnatud tundlikumana, aga pole tundlikum kui elanik. Elanikule hinnatud mõju on hinnatud Liimalas mõõdukaks, mis rakendub ka turismile. Seetõttu on erinevatele turismiettevõtetele seal mõju sama ehk mõõdukas.

D.P.: Aga glämpingule mõju pole hinnatud. Telgis on 40 dB väljakannatamatu. Vastab normidele, aga kes siia tuleb 40 dB osas. Jätkuv turismitegevus osutub perspektiivituks.

Ingrid V.: 40 dB on väga vaikne tuulise ilmaga lehtede sahisemine, nt meremühin on võrdne 40 dB.

D.P.: Tuulikumüra ja meremüha on kaks eri asja.

Ingrid V.: Meremüha summutab tuulikute müra.

D.P.: Elan seal kandis. Kui on tuulevaikus, siis on kosta tuulikute müra. Suvel öösi magatakse aknad lahti, te peate seda ka hindama.

H.P.: Tuulikute müra on rütmiline, mere müra on ühtlane.

Räägitakse häirivatest naabritest

Ingrid V.: Täielikku mõju ei saa välistada, kõigil arendustel on mõju. Kuid olulise mõju aitab müra puhul välistada normid. Edasi on kaalutusotsus, et kas peab säilima olemasolev olukord või tuulikute kavandamine.

E.K.: Miks te alternatiive pole toonud, näiteks jätta 2-3 tuulikut ära, mis inimesi häirivad. Eksperdina on kohustus see tuua.

Ingrid V.: Väidame, et oleme teinud piisavalt, teie mitte. See on lõputu vaidlus.

Marthen K.: KSH kohaselt Mereoja kämpinguni ulatub 30–35 dB. 30 dB on vaikne lehesahinaga. Euroopas on palju tuulikuid, seal ümber turismiasutusi. Rahvast võib isegi tuulikute järgselt rohkem tulla, sest tööd tuleb juurde.

L.M.: Kes oli enne, turismiettevõtte on teinud äriplaani, tal on õigus ju seal eelisjärjekorras tegutseda?

D.P.: PlanS ütleb, et olukord ei tohi halveneda?

Marko P.: Peab vastama normidele.

Marko Pomerants lõpetas koosoleku kl 19.20. Osalejad saavad privaatsetl pöörduda arendaja poole oma muredega.